

А.О. Єпіфанов, д-р екон. наук, проф.,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ФОРМУВАННЯ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

В умовах світової фінансової кризи банківська система України постала перед проблемою кризи ліквідності, що була пов’язана як з рухливістю залученого іноземного капіталу, так і з відтоком ресурсів, залучених на національному ринку. Аналіз історичних тенденцій розвитку світових банківських систем доводить, що первинну і визначальну роль у стабільності банків відіграло саме формування ресурсної бази у процесі здійснення банками пасивних операцій, а не розміщення коштів у рамках активних операцій. За нормальних умов функціонування банківської системи основна частина банківських ресурсів утворюється у процесі здійснення депозитних операцій банку, від ефективної та правильної організації яких залежить стійкість функціонування банку, що підтверджено і статистичними даними розмірів пасивів банків України (табл. 1).

Таблиця 1

Структура пасивів банківської системи України в 2005 – першому півріччі 2010 р.¹

Показник	Рік					
	2005	2006	2007	2008	2009	1 півріччя 2010
Пасиви, усього	213 878	340 179	599 396	926 086	880 302	885 256
Власний капітал	25 451	42 566	69 578	119 263	115 175	127 162
Частка власного капіталу в пасивах, %	11,90	12,51	11,61	12,88	13,08	14,36
Зобов’язання	188 427	297 613	529 818	806 823	765 127	758 093
Частка зобов’язань у пасивах, %	88,10	87,49	88,39	87,12	86,92	85,64
у т.ч. депозити	134 754	185 917	283 875	359 740	334 953	366 089
Частка депозитів у пасивах, %	63,01	54,65	47,36	38,85	38,05	41,35
Частка депозитів у зобов’язаннях, %	71,52	62,47	53,58	44,59	43,78	48,29

Аналіз економічної літератури дозволяє стверджувати, що депозитна політика є однією зі складових системи управління діяльністю банку та являє собою складне явище, в основу якого покладено стратегію і тактику банку із залучення ресурсів на депозитні рахунки, а також організацію та управління депозитним процесом.

На депозитну політику банку здійснюють вплив безліч факторів як зовнішніх (стан та тенденції розвитку економічної ситуації в країні, інфляційні процеси, політика НБУ, яка впливає через облікову ставку, економічні нормативи діяльності банків і норматив обов'язкового резервування, рівень конкуренції на депозитному ринку, стан системи гарантування вкладів, стан і тенденції фінансового ринку, стан і тенденції ринку праці, рівень доходів населення та структура їх витрачання, податкова політика тощо), так і внутрішніх (розвиток банківських технологій залучення та обслуговування депозитів, цінова політика банку в сфері залучення коштів, стабільність депозитної бази, спектр послуг, що надаються банками при залученні депозитів, кваліфікація та досвід персоналу банку тощо).

Враховуючи вищезазначене, депозитна політика повинна включати ряд напрямків: аналіз депозитного ринку з визначенням цільових сегментів для мінімізації депозитного ризику; мінімізацію витрат у процесі залучення коштів у депозити; оптимізацію управління депозитними та кредитними портфелями банку; підтримку ліквідності банку та підвищення його стійкості.

Не викликає ніяких сумнівів твердження про зв'язок процесу формування депозитної політики з проведенням банком процентної політики, адже питання маневрування ціновим механізмом можливе лише за умов визначеності собівартості депозитних послуг. Банк фактично вирішує два різноспрямовані завдання при встановленні ціни на ресурси, що залучаються банком: по-перше, забезпечення прибутковості та престижності своїх послуг, по-друге, врахування їх споживчої вартості та ціни в умовах наростання внутрішньобанківської конкуренції і боротьби за клієнта.

Специфіка даної сфери діяльності полягає в тому, що стосовно пасивних операцій вибір банку звичайно обмежений певною групою клієнтури, до якої він прив'язаний набагато більше, ніж до позичальників. Аналіз сучасної практики свідчить, що формування депозитної бази будь-якого банку пов'язане з великою кількістю проблем як суб'єктивного (масштаби діяльності та слабка капітальна база банків; відсутність зацікавленості керівництва банку в залученні коштів клієнтів, особливо населення, що обумовлено тактичними і стратегічними цілями та завданнями банку; недостатній рівень і якість вищого та середнього менеджменту; відсутність у більшості банків науково обґрунтованої концепції проведення депозитної політики; недоліки в організації депозитного процесу: відсутність відповідного підрозділу в банку, низький рівень постановки маркетингових досліджень депозитного ринку, обмежений спектр пропонованих депозитних послуг тощо), так і об'єктивного характеру (прямий і непрямий вплив держави та державних органів; вплив макроекономіки; вплив світових фінансових ринків на стан національного грошового ринку; міжбанківська конкуренція; стан грошового та фінансового ринку).

Єпіфанов, А.О. Формування депозитної політики банку [Text] / А.О. Єпіфанов // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доповідей XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (28-29 жовтня 2010 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2010. - Т. 1. - С. 9-11.